

ШОЪЛ ТАВЫСЫ

РЕСПУБЛИКАЛЫК
ЯМАГАТ-ПОЛИТИКАЛЫК ГАЗЕТА

ГОЛОС СТЕПИ

РЕСПУБЛИКАНСКАЯ
ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

№ 40 (9135)

29 ОКТЯБРЬ

2026 йыл

КИШИ ЮМА

КАЗАН АЙЫ

1931-нши йылдан алып шыгады

ДР АЪКИМБАСЫ

Тек ийги баславлар уьшин



Дагестан Республикасынынъ Аъкимбасы Федор Щукин Москва каласында бир неше пайдалы йолыгыслар оьткерди. Сол йолыгыслардынъ бириси Федераллык казначействосынынъ етекшисининъ биринши орынбасары Эли Исаев пен болды.

Йолыгыс барысында ДР Аъкимбасы Эли Исаев пен актуальи сораулар бойынша регион ман Федераллык казначействосы арасында катнасууды ортага салып ойлалар. Солай ок миллет проектлерди яшав-

га шыгарув бойынша ортак кагыйдалар, финанс нызамлыгын беркитуув эм финанс цифровизация процесси акында соьйлести-лер.

Айырым эс эффективли шыктажды коьтергишлеве этилди. Бу куьн эс берилген сораулар баьриси де Дагестан уьшин бек маьнели болады.

ДР Аъкимбасы Федор Щукин йолыгыс барысында, ол алдыда да ийги баславлар уьшин экенин айтып, соьзин тамамлады.

ДР ОЪКИМЕТИ

Борышлар заманы ман толсын

Дагестан Республикасынынъ Оькиметинде оьткен юмадынъ соньында болып озган йыйыннынъ бас темасы – республикадынъ финанс-экономикалык аьллери эди.

Йылдынъ ызына дейим коьп калмады, сонынъ уьшин аьр юмалык тергевлер бек маьнели, неге десе кабыл этилип алынган борышларды толтырмага эм сатып алынмага керек затларды алмага керекли болады.

ДР Оькиметининъ Председатели Магомед Рамазановтынъ озьзининъ МАКС каналында билдирувине коьре, оьткен эки юмады тенълестиргенде, экиншиси бириншисине коьре пайдалы эм салдарлы оьткен. Соны ман бирге республикадынъ айырым муниципалитетлерине тийисли куллыкларды тезлетуув керек болады.

Маьне берип, тергелмеге эм каралмага керек сорау болып, республикалык бюджеттининъ кассовый толтырылувы калады.

Толы кепте он ай узагына бюджетли тармаклардынъ куллыкшыларына кыйын ак,

билимлендируув тармагында карыж, исследование аьдемлерге страховой взнослар, социаллык тоьлевлер, окувшыларга тамакланув, студентлерге стипендиялар беруувди акшалай канагатлав каралган. Солай ок налог тоьлев, байланыс эм коммуналлык буйымларды финанслав канагатланган.

Ведомстволар ишинде йогары кассовый борышлары ман коьрсетимлер – Минпромторг, Минтуризм, Дагветеринария, Минтруд эм Минкультуры.

ДР Оькиметининъ тергеви астында – ерли бюджетлер. Муниципаллык туьзилелерининъ шыктажлары – 77,1 млрд. маьнет акша.

Йогары коьрсетимлер Магарамкент, Курах эм Ногай районларында эм Дагогни каласында .

Йыйыннынъ ызында Магомед Рамазанов толтырувшы ис органларынынъ етекшислерине эм муниципаллык туьзилелерине сатып алув процедураларын тезлетип, бюджетли борышларды заманы ман толтырувды канагатлавды тапшырды.

ПРОЕКТ

Кишкей аталыгымыздынъ оьрленуви акында

Янъыларда «Госуслуги» порталында Дагестан Республикасынынъ бир неше районларынынъ оьрленуви акында сорау-проекти йол алды. Сол оьрленуув болмага керек районлар санында Ногай районымыз да бар.

Келеекте сол проект регионнынъ баска муниципалитетлеринде де кулланылмага ниетленеди.

Олай дегенимиз, кай-

сы район еринде яшайтаган аьдем болса да, ол озьзининъ кишкей аталыгынынъ – кала болсын, авыл болсын: орамды ярастырувды, социаллык объектлердинъ, ямагат кенълигин, балалар эм спорт майданлардынъ, коммуналлык хозайстволардынъ эс баска курылысын озьзи белгилемеге ыхтиярлы болаяк.

Ис тамамлары аьр бир муниципалитеттинъ йол картасынынъ оьрленуув

негизинде коьрсетилеек.

Сорау «Госуслуги» порталында юреди эм сизинъ онда ким экенинъизди сорамайды, атынъыз белгисиз болып коьринеди, сорау кайтарым байланыс бойынша оьтпеге боласыз.

Баьри Ногай район яшавшыларын да сол сорау оьтпеге шақырамыз, неге десе сизинъ явабынъыз яшавган еримиздинъ оьрленувин кеплейди.

АКЦИЯ

Разылыктынъ эм дослыктынъ белгиси

24-нши октябрьде Ногай район орталыгынынъ Терекли-Мектеб авылындагы Кадрия атындагы паркында тереклер олтыртув бойынша коьлем акция оьткерилди. Сол исти баславшы эм сонда озьзи де белсен катнасувшы – Дагестан Республикасынынъ иш ислер министри Абдурашид Магомедович Магомедов.

Сога аьзирлик Ногай районы бойынша Россия МВД етекшиси Ислам Турлавановтынъ аьрекети мен эки ай узагында юритилген эди. Полиция куллыкшылары парк ишинде 1,2 гектар ерлерди терек олтыртувга аьзирледилер. Акция басланатаган куьн полиция куллыкшылары ман бирге тереклерди олтыртувда йогарыда белгиленген ДР Иш ислер министри Абдурашид Магомедов пан бирге Ногай район администрациясынынъ аькимбасы Джамалутдин Эсиргепов катнастылар. Баьриси сол куьн парк ишинде 1160 карагай тукумлы тереклер олтыртылды.

Шарада республикадынъ туьрли районларыннан келген 250 МВД куллыкшылары, солай ок ерли власть эм куьш структураларыннынъ вьакиллери: Ногай район Депутатлар йыйынынъ председатели Алибек Менласанов, Ногай район прокуроры Батыр Насимов, Ногай район судыннынъ председателининъ куллыгын юритувшы Эльдар Телемишев эм Тарумов район судыннынъ председатели Элеонара Кудинова, Ногай районы бойынша УФСБ 3-нши боьлигининъ начальниги Шамиль Боранбаев, Терекли-Мектеб авыл администрациясынынъ аькимбасы Марат Кулунчаков ортакшылык эттилер. Уйгынлау эм орманхозяйстволык ягыннан Ногай район лесничество директоры Феруза Дикинова ийги ярдамын этти.

Абдурашид Магомедов бу ис республикага эткен косымы уьшин Ногай районна разылык эсабында уйгынланувын билдирди. Соны ман бирге акция



– ол тек терек олтыртув иси тувыл, соны ман бирге ол тири разылык пан берк дослыктынъ белгиси экенин белгиледи министр.

Дагестан Иш ислер министрствосыннан Ногай районуна мемориаллык плитасын ашув шарадынъ маьнели озгериши болды демеге керек. Соны ашпага сыйлы ыхтияр ДР Иш ислер министри Абдурашид Магомедов пан Ногай район администрациясынынъ басшысы Джамалутдин Эсиргеповка тапшырылды.

Куллыктынъ тамамында министр сонда катнаскан баьрисине де разылыгын билдирди. «Буьгуьн биз мунда тек тереклер олтыртпаймыз – биз мунда аьдемлерге ийги яшамага, балаларга кыдырмага, уйкенлерге ис куьннен сонъ тыншаймага онъайлык туьземиз. Бу акция – иш ислер органлары, ерли власть,

лесничество эм яшавшылар кайтип бирге тыпак кепте куллык этпеге болувынынъ яркын коьрими. Мунда терек олтырткан аьр ким де Ногай районуна озь янынынъ бир кесегин калдырады», – деди Абдурашид Магомедов.

Муннан сонъ ДР МВД атыннан разылык хатлары Ногай лесничество директоры Феруза Дикиновага, питомник директоры Рашид Бакиевке, артезиан казувшы Казбековка, Гуниб район лесничествосы Исмаил Исмаиловка эм баскаларга тапшырылды.

Соны ман бирге ДР бойынша Россия МВД атыннан Сый грамоталары ман Заур Багандов, Равиль Кашанов, Кайтарбий Калдасов, Темирлан Савкатовка, Джалиль Куруптурсунов савгаландылар.

Сол куьн республикадынъ туьрли ерлериннен келген оьрметли конакларды парк янында курылган термелер ишинде аьдетли ногай шайы, катлама, бавырсак эм миллет асларыннынъ бириси куьрлеме мен сыйладылар.

Сувьретлерде: *тереклер олтыртув аьсеринде; Ногай район етекшиси Д.Эсиргепов эм ДР Иш ислер министри А.Магомедов.*



КУВАНЫШЛЫ ШАРА

Ак кийгиз уьсти мен – янъы меканга

Ногай район орталыгы Терекли-Мектеб авылында Дагестан Республикасынынъ Алибек Тахо-Годи атындагы миллет музейининъ Ногай филиалынынъ янъы меканы шатлыклы аьлде ашылды.



Сога багысланган митингти баслаятып, Дагестан ат казанган маданият куллыкшысы Сабират Абубекерова бизим музейдинъ тарихи узактагы 60-ншы йылларда А-Х. Джанибеков атындагы орта школадагы кишкей уьлке танув музейиннен басланганынъ эм сонынъ негизин халкымыздынъ данъклы тарихшиленинъ эм ямагат аьрекетшиленинъ бири, алдынгы СССР эм РФ Географиялык ямагатларынынъ Ногай боьликлерининъ аьлим-секретари Бальбек Аджибайрам увылы Кельдасов салганын айырым кепте билдирди. Сонъында 1993-нши йылда ногай уьлке танув музейи республикалык А.Тахо-Годи атындагы миллет музейининъ филиалына айланган. Ога коьп йыллар солай ок сонынъ директоры Каирбек Бальгишиев етекшиликти эткен.

Куванышлы шарада ДР Маданият министрининъ кул-

лыгын юритуьвши Зарема Бутаева, ДР А.Тахо-Годи атындагы миллет музейининъ генераллык директоры Фахруддин Магомедов, ДР Халк Йыйынынъ депутаты Алибек Мурзаев, Ногай район етекшилери эм яшавшылары катнастылар.

Сыйлы конакларга эм йыйылган ямагатка Ногай район администрациясынынъ басшысы Джамалутдин Эсиргепов йылы салам соьзин айтты.

Оьз соьзинде ол халктынъ тарих-маданият асабалыгын саклавга эм маданият учреждениелерин колтыклавга ярдамынъ этуьви уьшин ДР Маданият министрининъ куллыкын юритуьвши Зарема Бутаевага, ярастырув ислерин юритуьшилерге, музей куллыкшыларына разылыгын билдирди.

Оьзининъ кутлав соьзинде ДР Маданият министрининъ куллыкын юритуьвши Зарема Бутаева буьгуьнги куваныш-

лы шара ол бизим аьр биримиз уьшин эстеликли деп белгиледи.

– Биз «Аьел» деген миллет проектинде катнасуьвымыз эм федераллык ярдамы аркасы ман эндигиси бу янъы меканга коьшуьвди байрамшылаймыз. Ак юрегимнен баьри район яшавшыларын кутлайман. Буьгуьннен алып музейдеги аьдетли экспонатлары, ногай халкынынъ тарих йылызбалары эндигиси алдынгыдан йогары дережеде коьрсетилинип тураык. Эм солар баьриси де ортак дагестан маданият асабалыгынынъ айырылгысыз кесеги боладылар. Школадагы кишкей музейден бу учреждение буьгуьнлерде оьзининъ фондында 2 мынъга ювык экспонатлары йыйылган музейге дейим оьскенин белгилемей болмайман, – деди ол.

Зарема Бутаева Дагестан тарих эм маданият асабалы-

гын саклавга эм уьйренуьвге хыйлы косымынъ эткени уьшин филиал куллыкшысы Феруза Манкаевага, сонынъ етекшиси Зульфия Отаровага эм Терекли-Мектеб авыл басшысы Марат Кулунчаковка Разылык хатлар тапшырды.

Шатлыклы куьн мен баьрисин де солай ок ДР миллет музейининъ етекшиси Фахруддин Магомедов та кутлады. Ол филиалдынъ янъы меканы ярастырулуьви уьшин разылык соьзлерин Ногай район администрациясына эм Россия маданият министерствосына каратты. Ф. Магомедов кыска заман ишинде район басшысынынъ тилеги мен туьнегуьнлерде буйырык шыкканы эм сога коьре бу музей меканына коьримли аьрекетши Бальбек Кельдасовтынъ аты берилгенин билдирди.

Баьри конакларга эм район етекшилерине разылык билдируьв соьзи мен шарадынъ ызында музей филиалынынъ етекшиси Зульфия Отарова шыгып соьйледди. Ол музей филиалынынъ тарихи, сонынъ етекшилери эм куллыкшылары, экспонатлар фондлары акында хабарлады.

Муннан соьн музей куллыкшылары янъы меканга сыйлы конакларды, халкты киргистуьв уьшин буьрынги ногай аьдети эм ийги миллет ырымы ман босагага ак кийгизди тоьседилер. «Ак кийгиз уьсти мен, ак ниетимиз бен хош коьремиз баьринъизди де бизим музейдинъ янъы меканына!» – деп киргистти йыйылган ямагатты меканга шарады юритуьвши Сабират Абубекерова.

М-А.ХАНОВ.

Сувьретте: шатлыклы шара.

4-нши НОЯБРЬ – ХАЛК БИРЛИГИНИНЪ КУЬНИ

Тыпаклыгымыз – бизим енъуьвимиз

Аьр йыл 4-нши ноябрь куьнинде Россия Халк бирлигининъ куьни деп аталган патшалык байрамын белгилейди. Бу байрам бизим эсимизге халк тыпаклыгы элимизге энъ де авыр сынавларды басымыздан оьткермеге ярдам этуьвин салады. Сонынъ тарихи эректеги XVII оьмирде болып оьткен оьзгерислерден басланады. Сол 1612-нши йылдынъ куьзинде Кузьма Минин мен Дмитрий Пожарскийдинъ халк ополчениеси баскыншылардан Москвады босаткан. Соннан бери бирликтинъ идеясы сол заманлардан алып, Уллы Аталык согысы йылларына эм оннан соьн да бизим куьнлерге дейим кызыл йол ман оьтип келеди. Бу уьш яшавдан алынган мысаллар биз тек баьримиз бирге халк пан енъуьвге етиспеге болатоганымызды коьрсетеди. Аьлиги заманларда патшалыгымыз тагы да оьз кавыфсызлыгын эм баалыкларын коршалавга коьтерилгенде, россия аьскерлери согыс спецоперациясын юритип турган заманда сондай тарих дериси аилак та маьнели.

Халк бирлигининъ куьни Россиядынъ аьлиги заманындагы календаринде янъы байрам болып саналады, тек сонынъ тамырлары терен. Бу куьн 1612-нши йылда гражданин Кузьма Минин мен князь Дмитрий Пожарскийдинъ етекшилиги астында халк ополчениеси поляк-литов баскыншыларынан Москвады босатып, Канъгьма заманга токтав белгисин салган оьзгерислерге эстелик эсабында беркитилген. Сол байрамнынъ бас маьнеси – Россиядынъ коьпмиллетли халкынынъ тыпаклыгын, онынъ капы туьбине келген кавыфлыклар алдында бирлесип болатоганынъ эм эл мен бирге уллы ниетлерге етисип болуьвин белгилев.

Соны ман Халк бирлигининъ куьни буьгуьнлерде эки уьйкен маьнеди шайытлайды. Бир ягыннан – ол баьтир буьрынги заманларга сый-оьрмет этуьв, халк бирлиги элимизди оьлимнен аман калдырганы акында тарих дериси болады. Баска ягыннан – ол аьлиги заманларда да ямагат бирлеспеге болатоган баалыкларымыз: патриотизм, гражданлар макулласуьвлыгы, халк дослыгы акында эске салув.

Келаяткан Россия Халк бирлигининъ куьни мен байланыста баьри газета окуьшыларымызды, аьр бир аьдемди кутлаймыз. Баьрине де тынышлыкты, эмишликти, исинде эм окуьында уьстинликлерди, бизим уллы Тувган Элимиз эм сонынъ эркинлиги, илгери оьрленуьви уьшин бирлесуьвди йораймыз! Бизим бирлигимиз халкымызды аьр заман да енъуьвлерге еткерген!

М.ЮНУСОВ.

МЕРЕКЕ

Оьмир шериги – сахнада

Театр – яшав суьлдери... Аьр бир спектакль – яшавдынъ бир кезеги. Мунда аьелдинъ, аьдемнинъ бактысы, яшав аьли... Коьп затларды коьрмеге эм анъламага болады, бир спектакльди карап.

Ногай халкымызда патшалык театр болганлы 25 йыл да оьтти. Сол йыллар ишинде юзлеген саният асарлары коьрсетилдилер, артистлер саны да, олардынъ кеспилик уьстинликлери де оьсти, Россиядынъ, ювыктагы шет эллердинъ туьрли ерлеринде болып, ногай театр атын, халкымызды таныдылар.

Ногай патшалык театрдынъ болуьвина куьш салган аьдемлер де бар, олардынъ атлары учреждение тарихине кирип калган, сонынъ тарихин туьзуьвшилер аьли де ис аьрекетин белсенли бардырадылар.

Ногай патшалык театрынынъ биринши етекшиси эм режиссеры, саният тармагында аты белгили инсан Байсолтан Джумакаев болган эм коьп йыллар узагында олардынъ каьрин шегип турды. Ол театрды етекшилеген заманларында коьп етимислерге етистилер.

25 йыл. Аьдемнинъ яшав оьмири мен тенълестиргенде, яс улан, аьли де куьши де, куваты да бар, кайдай кыйынлыкты да оьтпеге амалы да бар...

Тарих пен карайтаган болсак, заьлимдей заман, аякка берк турган, сулып та йыйнаган...

Буьгуьн Ногай патшалык театрынынъ

етекшиси – ДР ат казанган артисти Гульфия Кокоева. Театрдынъ репертуары бу куьнлерде бек кенъ – балалар уьшин эртегилерден алып тарихли шыгармаларга дейим...

Аты да кенънен кенъ бола бередди. Ис коллективте талаплы артистлер куьннен-куьнге коьп болады.

Ногай патшалык театрынынъ мерекели шарасында Дагестан Республикасынынъ маданият министри де ортакшылык этти. Республикадынъ бас каласыннан келген сыйлы конаклар патшалык театры акында тек ийги соьзлер айттылар. ДР Маданият министрининъ кесек заманга исин юритуьвши Зарема Бутаева ногай патшалык театрынынъ артистлерине, сахнада коьринмейтаган, ама сонынъ болуьвина салдарлы косым этетаган куллыкшыларга ведомстволык Сый грамоталар ман Разылык хатлар тапшырды.

Келген конакларга, театр артистлерине, куллыкшыларына оьзининъ кутлав соьзин Ногай район етекшиси Джамалутдин Эсиргепов айтып кетти, шара барысында кутлав соьзлерин Ногай район еринде аьрекет бардыратаган учреждение етекшилери де шыгып айттылар.

Коьплердинъ коьнъилине етти биринши театр етекшиси Байсолтан Джумакаевтинъ соьйлегени. Ол ак юрегиннен каравшыга разылыгын билдирип, театрдынъ биринши алынган абытларын эсине алып, эскеруьвле-



ри мен боьлишти. Ис йыллар... Олар кыйынлы, булытлы, тар сокпаклы, шувак куьнли де боладылар. Ис йолдаслар араларында эрислесуьвлер де болмай болмайды, бир ерлерде оьпкелевлер де болмага болады, сол да яшав...

– Мен буьгуьн аьр биринъизден кешируьв тилеймен, оьзим де сизди кеширемен, аьр биринъиздинъ уьстинлигинъизге де суьйинип

тураман, алдыда аьр бир артистке тек оьсуьвди, оьрленуьвди йорайман, – деген йылы соьзлери мен, оны сыйлап, сахнага шыккан ис коллективтинъ аьр бирисин куьшаклап шыкты.

Ол соьзинде дайым уьйкен маьне берип, Ногай патшалык театрынынъ маьселесине тешкеруьвли караган, дайым коьмегин этип келген ДР маданият министрининъ кесек заманга исин юритуьвши Зарема Бутаевага савболсынынъ да айтты.

Шатлыклы шара театр артистлерининъ представлениеси мен бардырылды. Сонда мерекешти театр куллыкшылары ис барысында болатоган маьселелерди, оьзлерининъ йолыгатаган кыйынлыкларын, етиспевликлерди келтирип, куьлькеге айландырдылар.

Театр, тагы да бир айтаман, яшав суьлдери. Биз оьзимиздинъ куьнле-куьнлик яшавымызды мунда шеттен коьрмеге амаллымыз, ама сол бизге ойын болып коьринсе де, маьнеси бек уьйкен, сахнада коьргенимизди анализ этип карайтаган болсак, яшавымызда коьп янъылысты айланып кетпеге болар эдик.

Ногай патшалык театры, хайырлы мереке болсын, алдыда тек уьстинликлер сизге, сиз бизи мен, биз сизи мен дайым тар байланысымызды уьзбейик. Яшасын Ногай театрымыз.

Г.САГИНДИКОВА.

Сувьретте: савгалав мезгил.

Россиядынъ оьктемлиги – онынъ коршалавшылары



Бугуьнлерде Элимиз авыр заманларын оьтеди. Россиядынъ аскершилер кайтадан басын коьтерип баслаган неонацизмнен тынышлыкты коршалавга коьтерилдилер. Согыс спецоперация беркликке, шыдамлыкка, берген антына алал болувга тергеп, коьплеген россия аьеллерин сынап келеди. Аталыгымыздынъ коьплеген йигитлерининъ яшавлары 2022-нши йылдынъ увьт айынынъ 24-нши куьниннен алып «ога дейим» эм «сонъ» дегенге боьлиндиле. Халкларымыздынъ тарихинде орын тек сынавларга тувыл, йигитликлерге де табылды. Йигитлик коьрсеткен аьдемлер, куьндегилик яшавда данък акында ойланмай, тек оьз алдына салынган согыс борышларын яваплы толтырып келедилер. Яс несили де сондай коркынышсызлыктынъ уьлгисинде, патриотлык сезиминде тербияланады.

Яшавын аямай, Элин коршалавга турганлардынъ бириси болады йигерли ердесимиз Арсен Эдилбиевич Нургушиев. Арсен 1983-нши йылдынъ караша айынынъ 4-нши куьнинде Ногай районнынъ Калинин авылында тувып оьскен. Онынъ яшав йолы оьз тенълериннен эш бир зат пан да баскаланмай озды – баслап балалар бавы, оннан сонъ мектебте билим алув, юреги мен сайлаган кесписин байырлав эм аскер сырасында етимисли кызмет кылув. Ол парахат касиетли, йигерли яс болып

оьсти, бала шактан куьлыксеуерлиги мен баскаланды. Досларына Арсен кыйынлыкта биревди де калдырмаган, ога дайым сенмеге болатан алал тенъ де болып келди. Кыйынлыктар алдында арт кайтпай, оьзине яваплылыкты алып, тек алдыга барув – ол онынъ касиетининъ энъ ярк бети эди. Арсен Нургушиев, Элининъ тынышлыгын коршаламага заман еткенде, оьз сайлавын этти. 2023-нши йылдынъ казан айынынъ 1-нши куьнинде Россия Федерациясынынъ Коршалав Министерствосы ман контракт беркитип, оьз яшавын элининъ кызыксынувларын коршаламаганиятин билдирди. Толы аьзирликлер оьтип, ол согыс спецоперация юрген ерге йолланды. Штурмлав ротасынынъ взвод командирининъ орынбасары эсабында Арсен Эдилбиевич Луганск бетте яваплы эм яшавга кавыфлы болган алдына салынган согыс борышын – яралы эм ян берген йолдасларын дав майданнан белсенли шыгарып, етимисли толтырып келген. Соьйтип ол оьз яшавын аямай, согыс йолдасларын ялынлы оттынъ астыннан аман эсен куткарып келди. Алдына салынган борышларын толтырувда коьрсеткен йигитлиги эм коркынышсызлыктынъ уьшин ердесимиз II дережелли «За храбрость» медалине де тийисли этилген.

2026-ншы йылдынъ канътар айынынъ 23-нши куьнинде Закотное авыл

еринде озган каты урысларынынъ биринсинде мотострелковый боьлик командири, ротасынынъ взвод командирининъ орынбасары, оьз согыс йолдасларына «Усман-05» деген позывной ман таныс болган Арсен Нургушиев пен байланыс уьзилди, коьп кетпей, сесхабарсыз йок болган деген сувьк хабар ювыкларынынъ юреклерин дертке толтырды.

Ол, оьзиннен сонъ тек кардаш-ювыкларынынъ юреклерин босатып кетпей, ога сый эм борыш дайым биринши сырада болган аьдем акында ярк эстеликти оьмирлерге калдырды. Арсен касындагыларга коркынышсыз аскерши деп таныс эди. Ердесимизди оьз боьлигинде, онынъ баскалардынъ аркасы артында бир де тыгылмайтаган касиети уьшин бек сыйлайтаган эдилер, неге десе энъ авыр эм каты урыслардынъ энъ маьнели шагында «Усман-05» деп белгиле болган ердесимиз дайым бириншилер сырасында турган. Онынъ алдына салынган кайсы согыс борышы да яваплы эм йогары оьлшемде толтырылып келди. Согыс йолдасларына ол уьлгиле коьрим эди, командирдинъ артыннан ялынлы йолларын оьтип, Енъуьвди бирге ювыклатып келгенлер. Ама аскершидинъ сувьк шырайынынъ артында ата-анасын исси суьйген увьл, юрегинде йылы сезимлерин саклаган ян косак эм аьвлетлерин аявлаган ата ясырынган эди. Уьйде онынъ келуьвин аьсиретли энъ ювык аьдемлери: ата-анасы Эдилбий эм Зарбике, ян косагы Зульфира, кызы Луиза эм уьш ясындагы увьлы Усман сакладылар. Оларга Арсен сеним эм тирев болып келди. Кардаш-туьвганлары неше айлар бойы онынъ келуьвин аьсиретли сакладылар. Олар, аьр бир амалга тармасып, оны ман болган аьл – ол янъылыс деп, сенимлерин соьндирмей сакладылар, занъ согылар яде суьйинишли хабар келер, эм Арсен уьйге аман-эсен кайтар деп уьйкен сеним мен яшадылар. Ама бакты оьзинше буйырды. Аьелге сол йойым бек авыр сынав эди.

Каты урысларда коьрсеткен йигитлиги эм коркынышсызлыктынъ уьшин Арсен Эдилбиевич Йигитлик ордени мен (ян бергеннен сонъ) тийисли этилди. Аскерши 2026-ншы йылдынъ сары тамбыз айынынъ биринши куьнинде туьвган еринде койылды.

Огырсыз согыс кайратлы, куьшкуватлы эм келеекке уьйкен мыратлары болган ясларды, энъ яваплы шакта оьз Элин коршалавга турмага коркпаган шынты патриотларын дайымга бизден аькетеди. Олар дайым да бизим эсимизде. Йигитлик – оьлимсиз!

Г.НУРДИНОВА.
Суьвретте: Арсен Нургушиев.

Ортак исине уьлисин косадылар



Янъыларда Кизляр, Южно-Сухокумск калалары эм Кизляр району бойынша военный комиссары Рамазан Курамагомедов оьз ис йорыгы ман келуьвинде Кизляр районнынъ аькимбасы Аким Микировка Суворов эм Александр Невский гвардиялык ордени 291-нши мотострелковый полкынынъ командири гвардия подполковниги Р.Тохтаунов атыннан Разылык хатын тапшырды.

«291-нши гвардиялык мотострелковый полкынынъ етекшилеви эм онынъ савлай тизими согыс спецоперациясы юрген ерде оьз аскершилик борышын тийисли эм йигитлерше толтыратаган, Россия Федерациясынынъ Савьтлы Куьшлерининъ аскершилерине эм офицерлерине гуманитарлык югин йибергени уьшин оьз разылыгын билдиреди. Сизинъ ян-коьнъил яктан демевлигинъиз эм гуманитарлык ярдамынъыз – Енъуьвди ювыклатув эм ортак исимиз уьшин бек уьйкен маьнели», – деп айтылады йиберилген Разылык хатында.

Белгилеп озайк, согыс спецоперациядынъ басыннан алып муниципалитеттинъ яны авырыган яшавшылары, меценатлар, предпринимательлер эм онынъ етекшилеви Кизляр району гуманитарлык югин йюьвда эм йиберуьвде белсенли аьрекетлеп келеди.

Савга тапшырылганнан сонъ, оьз соьзинде Аким Микиров район аскершилерге келеекте де баьри яклы коьтергишлевин этип келееклерин белгиледи. Баска болып, сол гуманитарлык ярдамын йюьвда эм йиберуьвде ортакшылык этуьв – ол тек борыш болып калмай, аьр бир яшавшыдынъ ортак исине шынты юреги мен оьз уьлисин косувы да болатагыны акында билдирди.

Суьвретте: савга тапшырув мезгили.

ЕСТЬ ТАКАЯ РАБОТА - РАБОТАЕМ, РОДИНУ ЗАЩИЩАТЬ БРАТ!

ОТ **3.600.000** РУБЛЕЙ
ДО **4.100.000** СРАЗУ
- САМАЯ БОЛЬШАЯ ВЫПЛАТА В РОССИИ
ОТ **6.500.000** РУБЛЕЙ ЗА ГОД

ЗВОНИ СЕЙЧАС | 8(8722)557700

В Дагестане увеличены единовременные выплаты при заключении контракта с Минобороны РФ и назначении в подразделения резерва.

Общий объем единовременных выплат в республике составляет от 3,6 до 4,1 млн рублей:

региональная выплата — 2,7 млн рублей, а также дополнительно 400 тысяч рублей при назначении в подразделения резерва;

федеральная выплата — 400 тысяч рублей;

выплата от администраций городов и районов республики — от 100 до 600 тысяч рублей.

Заработная плата военнослужащих начинается от 210 тысяч рублей в месяц.

Итого за год — от 6 500 000 рублей с учетом единовременных выплат и заработной платы.

Подписать контракт может любой гражданин РФ, независимо от прописки и фактического адреса проживания.

Телефон горячей линии:
8(8722)55-77-00

Миллетимиздинъ коьрнекли ваькиллери

Ногай халкында энъ туьрли тармакларда – политикада, тарихте, илмиден эм адабияттан алып саният эм спортка дейим атлары сакланган яркын аьрекетшилер аз туьыл. Олар – озь баьтирлиги, зейинлиги, оьнери, билимлиги, кыныгыслыгы, тувган ерине суьйимлиги мен сав дуняга миллетимиздинъ атын даньклаткан аьдемлер. Олар бизди билим алмага, яратувшылык иси мен каьрлемеге, таньлыкка эм Аталыгымыз уьшин куллык этуьвге даьвлендиредилер. Олардынъ яшав йолы, яратувшылык аьрекетин мен танысуьв бизге халкымыздынъ тарихин эм маданиятын ийги билмеге ярдам этеди, солай ок бизим ой-карасларымызды эм баалыкларды кеплевге себеплигин тийгистеди. Олар тилди, маданиятты, илмиди саклавга эм оьрленуьвге оьлшемсиз уьйкен уьлис косканлар, эм олардынъ облимсиз асабалыгы несилден-несилге коьширилип барады.

Эсиньизде сакланьыз: сизинъ аьриньиз уллы болмага болады, эгер озь куьшине сенип, куллык этсе эм озь мырадына етиспеге шалысса.



А.Асанов.

Бугуьн мен халкымыздынъ кай-бир яркын ваькиллери – 2026-ншы йылда сыйлы мерекелери белгиле-нетаган белгиле ногай аьрекетши-леримиз акында хабарламага суье-мен. Олар – Магомет Абубекирович Санглибаев, Алимхан Боранбаевич Асанов, Баубек Асхадович Карасов, Роза Абдулхамидовна Джанибекова, Ашим Имам-Маземович Сикалиев, Джалалдин Магомедович Шихмурзаев, Бийке Исхаковна Кулунчакова, Юмав Иманьзович Каракаев, Сраждин Самадинович Батыров, Мурат Алибекович Авезов, Куруптурсун Утешевич Мамбетов.

Быйыл ногай ярыкландырувшысы, белгиле ямагат-политикалык аьрекетши, Советлер вла-сти уьшин белсен куьресуьвши Магомет Абубекирович Санглибаев (1876 – 2026 й.) тувганлы – 150 йыл. 1922-нши йылдан алып Карашай-Шеркеш автоном обла-стининъ административлик орта-лыгы – Баталпашинская станица-сында власть органларында куллык эткен: заготконторада, халк билим-лендируьв боьлигинде, а 1925-нши йылда область судынынъ председа-телининъ орынбасары болды. 1922-нши йылдынъ декабрь айын-да Карашай-Шеркеш ериннен баска делегатлар ман бирге Советлердинъ Х Савлайроссиялык куьрылтайы-нынъ Савлайсоюзлык I куьрылтайы-нынъ исинде ортакшылык эткен эм СССР-ды туьзуьв уьшин озь тавы-



Д.Шихмурзаев.

сын берген. Ердесимиз, гвардиядынъ тама-да сержанты, Уллы Аталык согы-сынынъ ветераны, 1-нши, 2-нши, 3-нши дережели Даньк орденининъ толы кавалери Алимхан Боранбаевич Асанов аьскерши эсабын-да согыс йолын Узактагы Куьнту-вардан баслаган, фашизмге карсы согысуьв урыслар ман Берлинге дей-им еткен. Онынъ бактысы – Ата-лыгымыз уьшин куллык этуьвдинъ ийги коьримми. Онынъ йигитли-ги, эрклиги эм коркынышсызлыгы акында коьп санлы савгалары айта-ды. Ол йигитликтери уьшин Даньк орденининъ толы иелери даньклы атка тийисли этилинген аз санлы аьскершилердинъ бириси болган. Ол аьлемет яшав ман яшады. Аьле-метлиги сол: ол Тувган ерди корша-лав дегенди каны-яны ман киели борьш этип алды эм яшавга шыгар-ды. Согыстан сонъ да, бир кере бер-ген киели антына алал болып кала берип, ол куьндегилик каныгыслы кыйын салувы ман озь антына ала-лыгын шайытлап, оьмир суьрди, эм, эгер кереккендей болса, суьйикли Элин коькирегинде юреги соккан-ша дейим дайым да коршаламага аьзир эди.

Аьскер сырасыннан тайып, Дагестанга, тувган ерине Алимхан Асанов 1946-ншы йылда кай-тып келип. 1955-нши йылда КПСС агзасы болды. Согыстан сонгыс ис аьрекетин онынъ «Путь Ленина»



М.Авезов.

колхозында зоотехник болып кул-лык этуьвден басланды, а оннан сонъ басшылав ис орынларда (бо-лик управляющийи эм профсоюз комитетининъ председатели) бар-дырылды. Ис аьрекетинде етискен уьстинликтери онынъ йогары сав-галар ман белгиленди: «За трудовое отличие», «За доблестный труд» медалыери мен, партия эм совет органлары атыннан Сый грамота-лары ман.

Озь халкынынъ алал увылы Алимхан Асанов шоьл яшавшыла-рыннынъ эсинде дайымга сакланган. Онынъ эстелиги акында эс облим-сиз. Терекли-Мектеб авылынынъ орамларынынъ бириси баьтирдинъ сыйына онынъ аты ман аталган. Тувган Нариман авыл орта мекте-би солай ок онынъ атын юргисте-ди. Орталык орамларынынъ бири-синде «Алимхан Асановка, 1941-1945-нши йыллардынъ Уллы Ата-лык согысынынъ белсен катна-суьвшысы эм уьш дережели Даньк орденининъ толы кавалери» деген язувлары ман мемориальник так-та ерлестирелген. 1971-нши йылда ДАССР Министрлер Советининъ токтасы бойынша «Путь Ленина» колхозы «Асанов атындагы кол-хозы» дегенге туьрлендирелди. Терекли-Мектеб авылынынъ Ба-тирлер аллеясында Социалист иси-нинъ Баьтирлери мен бирге Алимхан Асановтынъ эстелиги орынла-стырылган. Быйыл Алимхан Аса-



С.Батыров.

нов тувганлы 105 йыл толаяк эди.

Туьрли эстеликли шаралар оьт-керуьв мен белгиленеди 2026-ншы йылда халкымыздынъ коьрнекли аьдемлери - тарих илмилерининъ кандидаты Роза Абдул-Хамидовна Джанибекованынъ (1926-2026й.) эм ямагат-политикалык аьрекетши-си, журналист, фольклоршы, язу-вшы Баубек Асхадович Карасовтынъ 100 йыллык мерекелери. Олар-дынъ яшав эм яратувшылык йолла-ры – бизге, яс несилге, озь халкы-на сезимли куллык этуьвдинъ уьл-гиси.

Роза Абдул-Хамидовна Джа-нибекова (1926 – 1996 й.) – белги-ли аьлим, тарихши, ямагат аьрекет-ши, тарих илмилерининъ канди-даты коьп йыллар узагында (1963 – 1982 й.) Карашай-Шеркеш тари-хи, филология эм экономикасы-нынъ илми-актарув институтын (аьли – Х.Х.Хапсироков атында-гы Карашай-Шеркеш гуманитар-лык актарувлар институты) бас-шылаган. Сол йылларда Карашай-Шеркеш Республика халкларынынъ тарихи эм маданияты илми агыннан туьрли як тергелуьвининъ негизле-ри кепленген. Онынъ басшылыгы астында абаза, карашай, шеркеш эм ногай тиллери бойынша эки тилик соьзликлер эм лингвистика шыгар-малар туьзилген. Ол Кавказда этно-графия, тарих эм этнослар ара бай-ланьслар ман кызыксынган, онынъ баславы ман республика халклары

акында монографиялар эм тарих-этнографиялык очерклер баспала-нып шыккан.

Роза Абдул-Хамидовна миллет илми кадрлар аьзирлевде эм бир неше актарувшылар несиллерин тербиялавда уьйкен орын туткан.

Быйыл КЧР-дынъ Х.Б.Байра-мукова атындагы Патшалык миллет китапханасында онынъ эстелигине багысланып шатлыклы шара болып озды. Черкесск каласында ол яша-ган уйде мемориал тактасы ерле-стирилген.

Ногай халк маданиятынынъ эм журналистикасыннынъ коьрнекли аьрекетшиси – Баубек Асхадович Карасов. Ол 1926-ншы йылдынъ 4-нши октябринде Икон-Халк авы-лында эгиншидинъ аьелинде тув-ган. Балалыгы онынъ авыр согыс эм согыстан сонгы йылларына рас келди: ол авыл еринде кыйын салув деген не экенин билди эм ердесле-ри мен бирге Уллы Аталык согысы-нынъ баьле-казасын басыннан оьт-керген.

Ис аьрекетин Баубек Асхадо-вич баслангыш класслар окытувшы болып куллык этуьвден баслады: 1943-нши йылда Адыге-Хабльде окытувшылар курсларын окуп битирген, сонъ эки мектеблерде (Адиль-Халк эм Икон-Халк авыл-ларында) балаларга билим беруьв мен каьрлеген.

1947-нши йылда Б.Карасов жур-налистикага келди: баслап адабият куллыкшысы, сонъ «Ленин йолы» район газетасында (аьли «Ногай давьсы») яваплы секретарь болып куллык этти. Соны ман ногай газе-тасында Баубек Асхадович 29 йыл-лар узагында аьрекет этти, солар-дынъ 17-си – бас редактор ис оры-нында.

Журналистика иси мен бирге ол адабият яратувшылыгы ман да каьрлеген. Онынъ калем астын-нан ногай тилинде 7 китап дунья ярыгына шыгарылган. Озь кыйыны уьшин Баубек Карасов КЧР-дынъ ат казанган маданият куллыкшысы деген сыйлы атка тийисли этилин-ген, солай ок ол – СССР журналист-лер Союзынынъ агзасы.

Муннан 90 йыллар артта энген-лер ер юзине эм калдырганлар озь атларын ногай халкынынъ йьляз-басында фольклоршы, филология илмилерининъ кандидаты Ашим Имам-Маземович Сикалиев эм аьлим, филология илмилерининъ кандидаты Джалалдин Магомедо-вич Шихмурзаев.

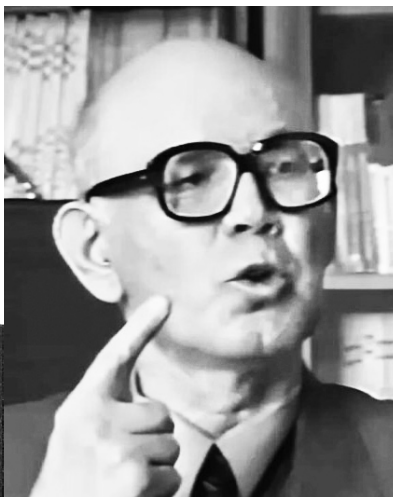
(Ызы 8-нши бетте).



Б.Карасовов.



К.Мамбетов.



А.Сикалиев.



Б.Кулунчакова.



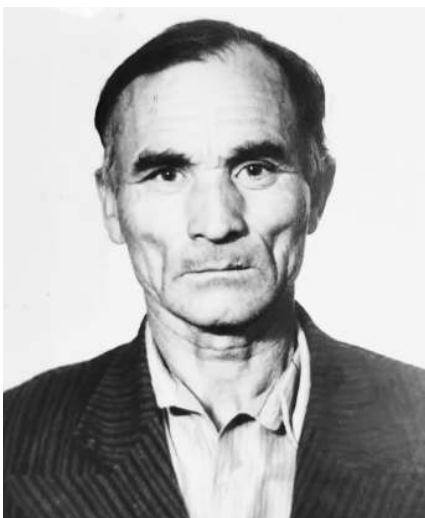
Ю.Каракаев.

Заман сынавлары арасынан ытып

(Басы 30-ншы, 31-нши номерлерде)

Газетамыз уышин, сав эли-миздегиндей болып, 1990-ншы йыллар энъ де авыр сынав заман кесеги болды. 1991-нши йылда бизим суыйикли уыйкен эм куватлы СССР элимизди буздылар. Ол замандагы кайбир ыкмет етекшилери сондай уллы патшалыкты ишиннен бузбага баъри амалларды да коьрдилер. Сол ок заманда НАТО эм Куьнбаттар эллердинъ етекшилери СССР-ды бузган сонъ, сонынъ негизи Россия Федерациясын бузуга онъландылар эм сога баъри онъайлы себеплерди: русофобияды, антисемитизмди, ксенофобияды, радикализмди, экстремизмди аьлиге дейим де кулланадылар. Айтылган затлар баъриси де Куьнбаттар эллерининъ бизге карсы бузуг алатлары болдылар. Сол ой-ниетиннен олар бугуьн де тайыспаганлар эм аьлиги заманда Элимиздинъ етекшилери юри-тип турган СВО сондай намарт ой-ниетке карсылык этуьв, Тувган Элимиз – Россияды явлардан коршалав, онынъ эркинлигин Куьнбаттар эллерден саклав болады.

Соны ман бирге 1992-нши йылдан алып коьп ягыннан терен ойланмаган, куллыкшы аьдемлерди, пенсионерлерди, сакатларды социаллык ягыннан якламай басланган рынок реформалары халк коьлемининъ яшав сапатын тоьменлетти. Бизим шоьл газетамыз сол йылларда аьли де линотип баспасы ман дуныя ярыгын коьретаган эди. Сонынъ сыдыралары



А.Аджибаев.

заьлимдей уыйкен линотип полиграфия машиналардынъ аркасы ман йыйыладылар. Бу алатлар бирер заманларда сынып токталадылар. Соларды коьп ягыннан редакциядынъ оьз куллыкшылары ярастыратаган эдилер, ама сынган машиналардынъ «яралары» авыр болса, Махачкаладан ярастырувшы механикти шақыртып ясатканлар. Эсимде, 1994-95-нши йылларда газетадынъ план бойынша яртысы алатларды ярастыруга акша йоклыктан окувшыларга еткерилмедилер. Айтпага, 1995-нши йыл кыйын акымыз 6 ай узагына кешикти. Сол йыл уйдеги анамнынъ да пенсия акшасы 4 айга кешиккени эсимде калган...

Янъы басланган 1996-ншы йылдан алып газетамыз республикалык статусын алганга (сонынъ акында ДР Оькиметининъ токтасы 1995-нши йыл ноябрь айында шыкты), бизге



Р.Ораков.

кыйын акымыз коьтерилди эм ай сайын келип баслады. Республикалык статусына коьшкен сонъ, материал-техникалык негизимиз де ийгиленди эм беркип баслады. Газетады район дережесиннен республикалык дережесине коьшуьвге оьзлерининъ салдарлы ярдамларын ол замандагы Ногай район администрациясынынъ аькимбасы, ДР Госсоветининъ агзасы Аскерхан Аджиев, газетадынъ бас редакторы Магомет Кожаев, бас редактордынъ орынбасары Алев Алимов эткенлер (Алла оларга тынышлык берсин). Материал-техникалык негизимиз ийгиленгенге, 1998-нши йыл газетамыз 7000-ншы номерин баспадан шыгарды эм сол йыл ис планын 100 процентке толтыруга тагы да етисип баслады. Кыйынлы 1990-ншы йыллар редакциямыздынъ исинде эм яшавында энъ авыр сынавлардынъ бири-си болып озды. Тек газетадынъ



А.Аджиев.

редакция эм типография коллективи соларды йигит кимик ытти, бир аьдем де ис орыныннан тайып кетпеди, тувган ногай газетага алаллык сакладылар, савболсын! Сол йылларда кайбир газетады шет кагатаган инсанлардынъ: «Редакция тезден ябылады, газета эндиги шыкпаяк», – деген ялган соьзлерин биз оьзимиздинъ исимиз бен кери кайтардык эм газетады аяк уьстинде калдырдык. Сол авыр 90-ншы йылларда редакцияда мени мен бирге бас редакторымыз Мурат Авезов, сонъында Магомет Кожаев, онынъ орынбасары Алев Алимов, яваплы секретаримиз Любовь Уразаева, коьшируьвши Рашид Ораков, хабаршы Альфира Аджигова, фотохабаршы Адильгерей Аджиев, корректор Азинет Башиева, бухгалтер Сакинат Утегенова, Асият Мансурова, типография куллыкшылары: Тотайхан Елакаева, Малият Елманбетова,



М.Рахмедова.

Адиль Бекеев, Алимхан Аджибаев, Увълхан Аблезова, Тойлыхан Байманбетова куллык эткенлер.

2000-ншы йыл элимизге етекши болып Владимир Путиннинъ келуьви мен яшавымыз коьп ягыннан ийгиликке туьрленди, эм газетамыздынъ номерлери бир де кешикпей язылган аьдемлерге еткериледи. Сол йыллар ишинде редакциямыздынъ коллективи янъы яс куллыкшылар сырасы ман толысты. Олар: Гульфира Бекмуратова, Гульмира Нурдинова, Галима Курганова, Лиза Бекмурзаева, Нурият Кожаева, Гульмира Аблезова. Булар баъриси де газетадынъ енйил болмаган исине уйьрендилер эм, энъ де маьнелиси, редакция исине алал болып калдылар. Бугуьнлерде олардынъ баъриси де демеге болады туьрли ыкмет савгаларына да тийисли болганлар.

(Ызы болаяк).
М-А.ХАНОВ.

ЙОЛЫГЫС

Меним асарларымда – меним бактым

Оьткен юмадынъ ишинде Ногай районымыздынъ Терекли-Мектеб авылыннынъ Кадрия атындагы мектебинде Россия Язувшылар союзынынъ агзасы, шаир, Дагестан Республикасынынъ ат казанган маданият куллыкшысы, ДР Язувшылар союзынынъ ногай секциясынынъ етекшиси Гульфира Абдулалким кызы Бекмуратова ман кызыклы яратувшылык йолыгыс озды.

Бу шара мектеб китапханасынынъ етекшиси Марина Арслан кызы Межитова эм ногай тил сабагы бойынша окутувшысы Кайтархан Кокшеева ман уйгынланды. Шарага туьрли класслардынъ окувшылары келдилер, аьр бир конак болган кисе автордынъ ятлавларын окыды, оьзлерининъ терен сезимлерин ятлав аркалы коьрсеттилер.

Йолыгысты уйгынлавышылардынъ куьш салувы ман бугуьн конак болып келген шаир Гульфира Бекмуратовадынъ суьвретлериннен видеослайдлар



коьрсетилдилер, окувшыларды автордынъ китаплари мен таныстырдылар. Кайтархан Кокшеева балаларга Гульфира Абдулалким кызынынъ яратувшылык йолы акында кызыклы хабарлады эм автордынъ янъыларда баспадан шыккан «Мен сени куьтемен, белгисиз аьскерши» китабининъ иштелиги акында Марина Арслановна Межи-

това айтып ытти.

Соьз Гульфира Бекмуратовага да берилди. Ол оьзининъ балалыгы, шаирлик йолы, язган асарлары, сол биз йогарыда белгилеген китабининъ болувы акында терен ойлы сезимлери мен боьлишти. Оьзек те, шаир оьзининъ ятлавларын да окыды. Автор оьз асарларын окыгандай этип, бир окувшы да тынълавшы-

га онынъ сезимлерин еткерип болмайды (йок, мен ятлав окыйтаган аьдемлерге тоьрешти тувыл), тек автор ятлав язган шагындагы коьньилин оьзи окыганда коьрсетип болатоганы акында ойымды айтаман.

Шаир. Ол ким дейтаган болсанъыз, меним ойыма коьре, яшав йолын бир-эки абытка алдын яшайтаган инсан деп айтар эдим... Бу

куьн шаир окувшыларга оьз халкын суьймеге, тарихти, тувган тилди сыйламага шақырув этти. Окувшылардынъ берген соравларына яваплар да берди.

Бу куьнги йолыгыста окувшылардан баска болып, мектеб етекшисининъ окувтербиялав бойынша орынбасары З.Оракова ортакшылык этти, ол да Гульфира Бекмуратовадынъ яра-

тувшылыгы акында оьз ойы ман боьлишти эм мундай шаралардынъ уыйкен тербиялав маьнеси бары акында айттып кетти – адабиятка суьйимди кеплейди, тилди байытады.

Бу йолыгыс коьплеген окувшылардынъ эслеринде калаагына шек йок.

Г.КУРГАНОВА.

Суьвретте: шаир мен йолыгыс.

РОССИЯ ХАЛКЛАРЫНЫНЪ БИРЛИК ЙЫЛЫ

Коьпмиллетли элимизде ногайымнынъ туткан орыны

2026-ншы йыл Россия халкларынынъ Бирлик йылы деп билдирилген. Сол акта озынынъ ой-маслагатын айткан Савлайроссиялык казак ямагатынынъ атаманы Виталий Кузнецов оьткен йылдынъ ноябрь айында Миллетлер ара байланыслар бойынша Советининъ кенъ-есинде. Россия Президенти Владимир Путин, бу баславды хош коьрип, сога тийисли Указга 2025-нши йылдынъ 25-нши декабринде кол баскан.

Бу ак ниетли баславдынъ бас мыратлары: РФ халклары ара миллет бирлигин, тынышлыкты эм макулласувды беркитуув, этномаданиятлык эм тил туьрлигин саклав эм оьрлендируув, миллетине карамай, баьри граждандардынъ бирдей ыхтыярларын эм эркинлигин канагатлав эм сондай баскалар.

Халклар бирлигининъ йылы РФ-нынъ 2036-ншы йылга дейим патшалык миллет политикасынынъ узак болжаллы Стратегиясын яшавга шыгарувдынъ кесеге болады. Йылдынъ официаллык логотипи Москвада Кузьма Минининъ эм Дмитрий Пожарскийдинъ Кызыл майдандагы эстелигиндеги белгиге негизленген. Бу келпект бирликти, ортак яваплылыкты эм тарих эсти белгилейди.

Эсимизде, Йылдынъ ашылувына багысланып, февраль айынынъ 5-де Москвада «Россия» Миллет орталыгында «Знание» ямагатынынъ «Россия – семья

семей» ярыкландырув марашоны кебинде шатлыклы шара озгарылды.

Савлай элимиз бойынша йылдынъ басыннан алып туьрли шаралар озгарылган эм озгарыладылар. Йыл ишинде кайбир эстеликли куьнлер токтастырылганлар: 30-ншы апрель – Россиядынъ тамырлы аз санлы халкларынынъ куьни, 8-нши сентябрь – Россия халклар тиллерининъ куьни.

Уйкен маьне берилип, эс каратылды Сырт Кавказдынъ бурынгы халкы – ногайларга. Россия халкларынынъ Бирлик йылы барысында кенъ аудиторияга ногай халкынынъ тарихи, аьдет-йорыклары эм маданият асабалыгы ман таныспага амал беретан туьрли шаралар озгарылды. Мысалы, 2026-ншы йылдынъ март айында СКФУ Пятигорск институтынынъ дизайн кафедрасында ногайлардынъ тарихине эм маданиятына багысланган документальик фильм коьрсетилди. Оны караган сонъ, студентлер бу темады ортага салып ойластылар, а уйгынлавшылар ясларды элимиздинъ коьплеген маданият туьрлиги мен таныстырув мыратта йолыгыслар, лекциялар эм баска шаралар озгарувды бардырмага планладылар.

Бас оьзгерислердинъ бириси болып оьтти 2026-ншы йылдынъ 4-нши июнинде «Кызыл майдан» китап фестивалинде «Россия регионлары» шатырдагы шара. Мунда ногайлар



га багысланган «Халклар эм маданиятлар» академиялык сериядынъ тамамланаяткан топламадынъ презентациясы озгарылды. Россия Илмилер Академиясынынъ Этнология эм антропология институты ман аьзирленген бу уйкен оьлшемли ис – ол ногайлардынъ тарихи, антропологиясы, демографиясы, тили эм маданияты акында йыйылган, туьрли булаклардан алынган билдирувлерди тешкеуьвли карав. Бизим халкымыздынъ ваькиллерин уьшин бу баспа шыгармасы тарих эстелигин саклавда маьнели болжал болды.

Шара аьлимлерди, туьрли регионлардан ногай халкынынъ ваькиллерин эм Россиядынъ тарихи мен кызыксынатаган баьрисин

де йыйды. Ортага салынып ойласувда Россия Илмилер Академиясынынъ академиги Валерий Тишков, топламадынъ яваплы секретара Заида Зинеева эм Дагестан Республикасынынъ халк шаири Бийке Кулунчакова ортакшылык эттилер.

Маьнелиси сол: «Халклар эм маданиятлар» серияды уйкен оьлшемде кайтадан шыгарув акында келисуьв Россия Илмилер Академиясынынъ Этнология эм антропология институты ман Россия халкларынынъ Бирлик йылында туьзилген.

Бу топламадынъ презентациясыннан баска болып, быйыл ишинде ногайларга багысланган баска шаралар да болып оьткен, айтпага, Карашай-Шеркеш республикалык китапхана

сында коьзлери коьрмейткан эм осал коьретаганлар уьшин – видеопрезентация. 2026-ншы йылдынъ апрель айында ногай халкынынъ яшавынынъ бас аспектлери коьрсетилди: тили, аьдет-йорыклары, материаллык эм анъ-акыл асабалыгы.

2026-ншы йылдынъ 4-нши майында Астрахань каласында «Лотос» ГТРК телеканалында «Россия халкларынынъ Бирлик йылына. Астрахань ногайлары» деген сюжетли программа шыкты. Янъыларда Астрахань каласынынъ Уьлке танув музейинде суьвретиши Виктория Чернышовадынъ «Коьпмиллетли Астрахань» деп саният куллыклардынъ выставкасы ашылып, куьзге дейим аьрекет этти. Уста суьвретиши, бурынгы суь-

вретиш кеби – батик пен усташа пайдаланып, кумаш уьстинде кол ман тигилген сегиз куллыкларын аьзирлеген. Аьр суьвретишде – Астрахань крайында яшайтаган халкларынынъ аьдет-йорыкларынынъ эм маданиятларынынъ байлыгы коьрсетилген.

Бу выставкада ногай халкына да эс каратылганын шайытлайтаган суьвретиш бар. Выставкада ерлестирилген экспозицияда, сегиз панно арасында быйыл язда туьзиллип, ногайларга багысланганы бар. Россия халкларынынъ Бирлик йылында оьткен бу выставкадагы экспозиция толайысы Астрахань ериндеги халклардынъ маданият аьлеметлигине багысланган: панно орыс, татар, казах, дагестанлы, калмык эм ногай халкларынынъ аьдет-йорыклары, уйышлыгын эм кийимлер баскалыкларын коьрсетеди.

Бу баславлар коьрсеткенлей, Россия халкларынынъ Бирлик йылы тек маданиятлардынъ коьп туьрлигин саклавга туьвил, туьрли этнослардынъ аьдет-йорыклары ман танысув аркасы ман аьр инсаннынъ ортакроссиялык граждандык менлигин беркитеди.

Соны ман, ногай халкы да, маданият проектлерде ортакшылык этип эм элимиз бойынша миллетлер ара макулласувды беркитуьвге себеплигин тийгистип, патшалык баславларды яшавга шыгарувга белсенлик пен кирискен эм аьрекет этеди.

Л.ИБРАГИМОВА.

СПОРТ

Енъуьвши сырасында ердесимиз

Янъыларда Дагестан Республикамыздынъ Сулак каньонынынъ Дубки авылында Х Халклар ара «Каньон – 26» деген октан 3D-атув бойынша базласувы йогары дережеде озды. Спорт шарада 250 спортсменлери белсенли ортакшыладылар. Дагестан Республикамызга туьрли ерлериннен, айтпага, Казахстан, Кыргызстан, Турция, Белоруссия, Узбекистан, Иран эм сондай баска коьплеген элдериннен спорттынъ ок атув кеби мен кызыксынган ваькиллерин йыйылган эдилер. Ок атув бойынша базласувлардан баска болып, онынъ катнасуьвшыларына эм сыйлы конакларга аркан уьстинде усташа юруьвшилери, фольклор ис коллективлери оьз оьнерлерин коьрсеттилер, миллет спортынынъ ойыналары, мастер класслары, халк кол усталыкларынынъ выставкасы, пышак таслав, ат уьстинде ок атув, фехтование бойынша базласувлары да озгарылдылар. «Каньон – 26» деген октан 3D атув бойынша турнири спортты,



аьдетлерди, маданиятты бирлестирип калмай, халклар ара дослыкты, тыпаклыкты берки-

туьв коьпири де болды. Сол кызыклы спорт шарасында Ногай районынынъ Кум-

лы авылыннан Темиргали Танашев те ортакшылык этип, 30 секунда ишинде аьдетли октан

атувда енъип, куьмис баргы иеси болды.

Солай болып, Ставрополь крайындагы Нефтекум районынынъ Ыргаклы авылыннан да ногай ясымыз Ренад Байгишиев, сол шарада катнасып, октан 3D атув бойынша спорт кеби бойынша куьмис баргысына тийисли этилди. Темиргали Мурзагалиевич Танашев спорттынъ ок атув кеби мен коьптен кызыксынады. 2025-нши йылда ол оьткен октан 3D атув бойынша Россия ез баргысынынъ иеси, сол ок йылда Ставрополь крайында оьткен ок атув бойынша савлай ногайлар турниринде де катнасып, енъуьвши орынын бийлеген.

Спортмен ясларымызга келеекте де сол спорт кеби бойынша усталыкларын оьстирип, регионлар, савлайроссиялык, халклар ара базласувларында белсенли ортакшылык этип, енъуьвши орынын бийлеп келгенлерин йораймыз.

Г.НУРДИНОВА.

Суьвретте: енъуьвшилер сырасында Темиргали Танашев.

Ана тилим саклансын деп ислеимиз

Коьплеген йылардын артында уллы орыс язувшы, драматург, режиссер эм актер Михаил Булгаков айткан: «Театр – баска дунияларга капыларды ашатаган саният». Бу соьзлер мен макул боламыз, неге десе театр актерлары бизге бу дунияда болатан кемшиликлерди, ийгиликлерди коьрсетип, бизди баска заманларга, баска дунияларга аькетип боладылар. Сонда бу санияттын уллылыгы. Быйыл Ногай драмалык патшалык театры озининь 25 йыллык мерекесин белгилейди. Сол йылардын ишинде коьп спектакльлер салынды, коьплеген уьстинликлер болды, театрымыз куьш, сулып йыйнап, буьгуьнлерде элимиз бойынша ийги театрларынын бириси деп белгили. Сондай шатлыклы куьннин алдында Ногай драмалык театрынын директоры, Дагестан Республикасынын ат казанган артисти Гульфия Расул кызы Кокоева ман хабарласув юритемиз.

Сорав. Гульфия, Расул кызы, сизди байрамынъыз бан кутлаймыз, театрда аьли де коьп ийгиликлер, уьстинликлер сагынамыз. Сиз театрды эки йыл узагына етекшилейсиз. Кайдай ниет пен келдинъиз? Кайдай мыратларынъыз толды?

Явап. Савболынъыз. Театрга келген заманда, менде бир мырат эди – онынъ янын, аьдетлерин, труппадынъ баскаларга таныс касиетлерин сакламага, соны ман бирге янъылыкларга да ымтылмага. Эки йылдын ишинде биз аьр бир сезонга план саламыз, каравшылар ман йолыгыслар озгарамыз, яслар ман куллыкты белсенлеттик. Бас мыратларымыздан толтырылды деп ярк эм сес алатларды янъыртканымызды эм балалар уьшин театрлык куллыкты туьздик деп айтпага боламыз буьгуьнлерде. Балалар спектакльлерди тек карамайдылар, олар озьлери буьгуьнлерде ойнайдылар сахнада.

Сорав. Репертуарды кайтип туьзесиз? Спектакль салув уьшин пьесаларды эм режиссерларды кайтип сайлайсыз?

Явап. Репертуарды бир йылга туьземиз эм бир эки спектакльлерди калдырамыз анъсыздан ойлар тувып калса деп.



Пьесаларды уьш критерийлерине коьре сайлаймыз – художествольк байлыгы, миллет маданияты ман байланьс эм буьгуьнги каравшыга маьнелиги. Мен озьим ялгыз карарды алмайман, косылып аламыз – художествольк совети эм мен директор эсабында. Режиссерларды сулыбына эм бизим пьеса ман ислемерге аьзирлиги-

не коьре сайлаймыз: бизге «универсаль-ли» карав керек тувыл, бизге ногай драматургиясына эм тилине сезгирлик керек. Эскизлерден эм окувдан баслаймыз, сол зат бизге нешаклыга режиссер театрды эситетанань коьрсетеди.

Сорав. Кайсы каравшы сизге ювык? Сиз уьйкен маьне балалар уьшин спектакльлерге бересиз? Буьгуьнги балаларга театрда суьйимди кайтип эндиримерге болады?

Явап. Бизим ийги каравшымыз – оз кызыксынувы ман келген, диалогка аьзир инсан. Балалар ман ислеимиз, дурыс – окув программалар, интерактивли шаралар, аьел спектакльлер. Театрга суьйим эндируьв уьшин баска саниятлар ман куьндеслик юритпеге керек тувыл, баскалай ислемерге керек: балалар ман бирге суьйинмеге эм кайгырмага. Бизде бир проект бар «Дерислерден сонъ театр» – кыска коьрсетуьв эм актерлар ман ойласув. Балалар туьрли соравлар береди, сол зат биринши шынты катнасув болады театр ман. Биз балаларды шақырамыз – киши спектакльлерде рольлер, театрда экскурсиялар, ярк эм грим бойынша мастер-класслар.

Сорав. Театрдынъ, озьинъиздинъ актерларынъыз акында хабарлаганьнъызды суьемиз. Театрдынъ бас борышын не зат деп айтарсыз? Кайсы заман энъ де яркын эм энъ де кыйынлы эди?

Явап. Бизим труппа – театрдынъ яны. Мунда сулыплы усталар бар, олар аьдетлерди саклайдылар, бар яслар, олар янъылык аькеледилер исимизге. Бу сезонда озьлерин ийги яктан янъы келген актерларымыз коьрсеттилер, олар кыйынлы

рольлерди аладылар эм баьри проектлерде де белсен катнасадылар. Театрдынъ бас борышы – несиллердинъ эм маданиятлардынъ йолыгысатаган ери болмага, оз миллет менлигин сакламага эм соны ман бирге аьлиги заманнынъ тилинде соьйлемерге. Энъ де кыйынлы заман – спектакльлерди, артистлердинъ авырувиннан себеп, токтатув, бу ерде каравшылардынъ алдында яваплылык сезесинъ, сол бек кыйынлы. Яркын заман – каравшылардынъ карс кагувлары ман актерларды сахнадан йибермеви, сонъ саьнеде, уйлереине алгасамай, караган спектакльди ойласувлары. Сондай заманлар бизге исимиздинъ маьнелигин эсимизге салады.

Сорав. Режиссер ман кайтип ислеисиз? Яратувшылык куллыкка катысасыз ба? Театрдынъ яшавында кайдай туьрленислер этер эдинъиз? Коьплеген театрларда фестивальлер бар, сиз ногай театрда фестиваль этпеге суьймейсизбе?

Явап. Директор эсабында меним куллыгым – художествольк карарларды талапламага тувыл, яратувшылыкка амаллар туьзбеге. Кашан да, эгер заманы ман спектакль салынып уьлгирмесе, яшавга яде ден савлыкка кавыфлык тувса, уьгынлав яктан маьселелер болса, мен катыспай болмайман. Мысалы, эгер репетициялар реквизи-литер йоклыктан токталса, бу ерде мен яваплылык тутаман. Пьесадынъ иштелигин, актерлардынъ куллыгын мен режиссерга эм онынъ коьмекшисине калдыраман. Спектакль салынып турган заманда биз «саьатлерди тенълестируьв» этемиз, сол зат бизге бир ислемерге амал береди.

(Ызы 8-нши бетте).

РЕСПУБЛИКА КЕЗЕГИНДЕ ОБТКЕН ШАРАДА

Халкларды бириктирген асабалык

Уьстимиздеги йыл Россия элинде Бирлик йылы деп Владимир Путин мен белгиленген. Бу йыл бизим коьпмиллетли республикамызда боьтен де уьйкен маьнели болады. Туьрли миллетлер бир ерди бийлеп, бир-бирисининъ аьдетлерин сыйлап, бир ерлерде аьел туьзип, яшав тыныш болмаса, бек кызыклы озгарадылар. Кайтип Россия Федерациясында, соьйтип, бизим коьпмиллетли регионьмызда бу йыл бек кызыклы оьтеди: билимлендируьв тармагында район, республика бойынша шараларда балалар ортакшылык этип, савгалы орынларга тийисли боладылар...

Тек янъыларда Ногай районьмыздынъ Орта-Тоьбе авыл мектебининъ окувшылары Аиша Сагиндикова ман Амалия Ярболдиева, «Халкларды бириктирген асабалык» деген республикалык форумда ортакшылык этип, озьлери, йыл белгисине коьре аьзирлеген видеоролик бойынша биринши орынга тийисли болып кайттылар.

Бу, Россия халкларынынъ Бирлик йылына багысланган шаралар ишинде, озьгерисли деп айтпага да болады. Мун-



да савлай республикамыздынъ районларыннан окувшылар эм окытувшылар йыйылган эдилер, аьр кайсысы да озьининъ янына якын номинация бойынша оьнерин сынап караган.

Форумды болса, Дагестаннынъ Дин ислери эм миллет политикасы бойынша министрствосы Россия халкларынынъ Ассамблеясынынъ республикалык боьлигининъ колтыклавы ман уьгынлаган. Шарадынъ бас ниети: миллет тиллердинъ ярасыклыгын саклав эм коьрсетуьв, Даге-

стан халкларынынъ маданиятын эм аьдетлерин кенъ яйылдырув, ямагат арасында асабалык орынынънъ кепленуьвин коьрсетуьв.

Бу форумда катнасув окувшыларга уьйкен сулып берди, Аиша Сагиндикова ман Амалия Ярболдиева Орта-Тоьбеде олар ман авылдас болып яшайтаган туьрли миллетли хатынлар ман хабарласув озгарып, ногай эр кисилер мен татым аьел курып яшав тыныш болмаса да, бек кызыклы экенин бир видеосюжет аркалы коьрсетип

болдылар. Оьзек те, кызыклы болар, бир аьелде эки туьрли миллет аьдетлер сакланадылар, сол аьеллерде тувган аьвлетлер эки туьрли миллеттинъ маданиятын коьрип оьседилер. Сол тувыл ма асабалык эм байлык деген.

Сондай шаралар оьсип келетаган яс несилдинъ яшавга карасын да туьрлендиреди. Олар бир республикада яшайтаган туьрли миллетлердинъ тар байланысын коьрсетеди, тил байлыгьмызды оьстиредилер, туьрли халklar ара

макулласувды беркитедилер.

Шара алдына салынган баьри мыратларды да толтырган окувшылар Аиша ман Амалия озьлерининъ етекшиси Фатима Салим кызы Оразова ман бу куьнги каравшыларды сукландырып болдылар. Олар республикада биринши орынга тийисли болдылар. Яс корреспондент кызлар алдын да бир неше кере озьлерининъ оьткир репортажлы материаллары ман коьплерди сукландырган эдилер, авыл мектебинде

бир шара да олардынъ катнасувы болмай оьтпейди. Оьткир соьзли, тик караслы кызлар аркалы савлай районьмыздынъ яшавшыларына (социаллык тармак пан пайдаланатаганларга) авыл мектебинде болатан аьр кайсы шарадан да шебер тили мен тувра билдируьв этиледи.

Кызларга алдыда тек уьстинликлер, окувда бийик белгилер!

Г.КУРГАНОВА.

Суьврете: савгалы орынга тийисли болган яс корреспондентлер сахнада.

САНИЯТ

Ана тилим саклансын деп ислеимиз

(Басы 7-нши бетте)

Туърленислердинъ акында айткан-да, сахна усталыгы бойынша окувлар эм яслар уьшин яратувшылык проектлер туъзбеге мыратымыз бар. Фестивальдинъ акында да ойламага болады, кызыклы ой. Биз коллектив пен соны яшавга шыгармага ниетленемиз. Меним ойыма коьре, фестиваль регионлар ара миллет ягы ман болса экен, коллективлер келип, тек спектакльлер коьрсетуув тувыл, мастер-класслар, окувлар, кырдагы проектлер де болса экен. Сондай фестиваль янгы каравшыларды авьлик-тируув эм сулыбы ман боллисуув майда-ны болар эди.

Сорав. Бу йыл кайдай эди? Кайдай мыратларынъыз толды? Кайсылары сонъга калды? Кайсы ерлерге гастролли ман бармага ниетленесиз? Кайсы

театрлар ман, майданлар ман байланыс тутасыз? Маьселлер кайдай?

Явап. Озган йыл бай эди – уьш премьеры шыгардык, эки кере гастрольлерге бардык, Москвада болдык. «Адабият гостиная» проектин яшавга шыгардык, Дагестан Республикасынынъ Язувшылар союзынынъ ногай секциясынынъ етекшиси Гульфира Бекмуратова ман белгили аьдемлерди шақырып, йолыгыслар озгарамыз. Соьйлев санияты, актерлар усталыгы, гримди дурыс салув бойынша мастер-класслар озгардык.

Планларымыз аз тувыл – коньбысы регионалли театрлар ман авысув гастрольлер озгармага, регионлар ара фестивалде катнаспага. Биз маданият уьйлери мен, мектеблер мен, китапханалар ман, солай ок туьрк репертуары ман ислейтaгaн театрлар ман байланыс тута-

мыз. Быйыл бизим бас уьстинлигимиз – спектакль «Суюмбике. Шоьл кызы», бу проект коьплеген театр суьювшилердинъ юрегинде калды деп айтпага боламыз. Маьселелердинъ акында да айтып озайым. Оьзимиздинъ меканымыз, кеспи сахнамыз, декорациялар этпеге мастерскойлар йок. Болса да, тезден бу соравлар республикамыздынъ маданият министерствосынынъ эм район аькимбасынынъ коьмеги мен шешилер деп сенемиз.

Сорав. Савболынъыз, Гульфия Расул кызы, хабарласув уьшин. Тагы да бир кере театрды тувган куьни мен кутлаймыз эм коьп уьстинликлер, енъуьвлер сагынамыз.

Явап. Сиз де савболынъыз.

Хабарласувды юриткен

Гульфира БЕКМУРАТОВА.

ОЛАРДЫНЪ ЯШАВ ЭМ ИС ЙОЛЫ – ЯС НЕСИЛГЕ ОБЛИМСИЗ АСАБАЛЫК

Миллетимиздинъ коьрнекли ваькиллери

(Басы 4-нши бетте)

Ашим Сикалиев – ногайлардынъ авызлама халк яратувшылыгын терниннен билуьвге савлай яшавын багыслаган аьдем: ол тек фольклорды йьюв ман каьрлемеген, ол халк янын билуьвге шалыскан. Онынъ язып алган аьр сыдырасы – бизди аьвелги мен байланыстыратаган йип. Аьлим бизден дайымга кеткенлердинъ тавысларын суьвретлеп уьлгирген, эстеликти дайымлык соьзге айландырып. Онынъ аты уьзилгисиз байланыслы ногай халкынынъ анъ-акыл асабалыгын саклав ман. Онынъ ислери, экспедициялары эм халк авызыннан алып, калдырган язувлары аркасы ман коьплеген бурынгы йырлар, таварыхлар, айтувлар эм такпаклар заман агымында йойтылмадылар, а келеектеги несиллерге баалы асабалык эсабында сакланды. Ондай аьдемлерди эсте саклав деген – оьзинъе эм оьзининъ тайпа-тамырларына сый этуьв.

Ашим Сикалиев – филология илмилерининъ кандидаты, КЧР эм ДР илмилерининъ сыйлы аьрекетшиси, Россия Язувшылар союзынынъ агзасы, 14 илми китаплердинъ эм 90-нан артык илми макалалардынъ авторы. Савлай яшавын аьлим ногайдынъ авызлама яратувшылгын, адабиятын, тарихин, этнографиясын байытувга эм оьрлендируьвге багыслаган. Илми аьрекетлиги мен каьрлевден баска болып, ол адабият асарлары уьстинде де емисли куллык этип, коьплеген художестволык китаплерин дуния юзине шыгарган.

Быйыл 1-нши май куьнинде ногай аьлими, язувшы, фольклоршы Джалалдин Шихмурзаев тувганлы 90 йыл толды. Онынъ савлай яшав оьмири ногай тилин эм адабиятын оьрлендируьвге багысланып оьткен. Ногай тилининъ туьрли аспектлери коьрсетилип, онынъ 30-дан артык илми макалалары баспанланган, 20-дан артык макалалары халк этнографиясына эм тарихине, ногай язувшыларына, олардынъ яратувшылыгына багысланган. Коьп йыллар узагында Джалалдин Шихмурзаев «Тувган

ерим» альманахтынъ редакторы болып куллык эткен. Онынъ калеми астыннан «Канлы йол» пьесасы, «Яшавда ызлар», «Йолыгыс» хабары эм повести шыкканлар. 1980-нши йылларда Дагестан Язувшылар союзынынъ мерекесине «Ногай поэзиясынынъ антологиясы» дуния ярыгына шыгарылып, онда аьлимнинъ биографиясы эм бир неше ятлавлары киргистилгенлер.

Юмав Иманъзович Каракаев – ногай аьлими, лингвист, тюрколог, филология илмилерининъ кандидаты, доцент, РФ Язувшылар эм Россия журналистлер Союзларынынъ агзасы. Ол савлай яшавын ногай тилининъ арханизмлери эм диалектизмлерин йьювга эм документлавга багыслаган. Ол соьзликлер туьзуьвге салдарлы уьлисин коскан. Юмав Каракаев – «Лексика пассивного употребления в ногайском языке» монографиядынъ эм етпистен артык илми эм илми-тарих куллыклардынъ авторы. Онынъ илми калымжасы – ногай халкынынъ маданият етимислерининъ маьнели кесеге. Быйыл июль айдынъ басында онынъ 80 йыллык мерекеси сыйына халкымыз коьп туьрли шаралар озгарды.

Сраждин Самадинович Батыров (1951-1992) – биринши кеспили ногай суьвретшиси, Россия суьвретшилел Союзынынъ агзасы, Дагестаннынъ ат казанган саният аьрекетшиси оьзининъ кыска яшав оьмирин ногай маданиятын кайтадан оьрленуьвине эм саклавына багыслады. Ол ногайлардынъ кеспили художестволык маданиятынынъ туьрли як негизлерин (живопись, хореография, китап графикасы, сцена кийимлерининъ дизайны) туьзген. Ол «Айланай» фольклор-этнографиялык ансамблининъ туьзилуьвининъ басында турган. Онынъ аркасы ман Астрахань, Крым, Кобан эм Дагестан ногайларынынъ биювлери кайтадан оьрленип басладылар. Район орталыгы Терекли-Мектеб авылында онынъ аты орамлардынъ бирисине тагылган, солай ок Сраждин Батыров атындагы саниятлар мектеби аьрекет этеди. Бый-

ыл ога 75 яс толаяк эди.

Бийке Исхаковна Кулунчакова (ол 1946-ншы йылдынъ 11-нши августында тувган) – ногай язувшысы, шаир, драматург, публицист эм коьшируьвши. Ол – ногай эм орыс тиллеринде язылган 20-га ювык китаплердинъ авторы. Туьрли йылларда йогары баргыларга эм сыйлы атларга тийисли этилинген: айтпага, ол – ДАССР-дынъ ат казанган маданият куллыкшысы (1985), «Меним балалыгымнынъ орамы» китаби уьшин ДАССР-дынъ Сулейман Стальский атындагы Республикалык баргысынынъ лауреаты деген сыйлы атты казанган. Ол – Дагестан Республикасынынъ халк язувшысы, РФ-нынъ ат казанган маданият куллыкшысы, «За заслуги перед Республикой Дагестан» орденининъ иеси. Тек янъыларда ол оьзининъ 80 йыллык мерекесин белгиледи.

Куруптурсун Утешевич Мамбетов (1951-нши йылдынъ 20-ншы январинде тувган) – ногай шаири, журналист, окытувшы. Ол – РФ Журналистлер эм Россия Язувшылар союзларынынъ агзасы. Бир неше поэзия йьйынтыклардынъ авторы, айтпага, «Ер тынысы», «Йигилик солкымлары», кайбир ятлавлары йырларга айланганлар: оларга анъды шаир оьзи язады.

Быйыл оьзининъ 75 йыллык мерекесин белгилеек Мурат Алибекович Авезов (ол 1951-нши йылдынъ 2-нши ноябринде тувган) – ногай шаири, Россия Язувшылар союзынынъ агзасы (1998-нши йылдан алып). Онынъ биринши «Эс» ятлавлар йьйынтыгы 1982-нши йылда дуния ярыгына шыгарылган. Ол – бир неше ятлавлар йьйынтыкларынынъ авторы. Онынъ ятлавлары орыс, казах, каракалпак, карашай тиллеринде шыкканлар. Зейинли шаир – Тюрк поэзиясынынъ Савдуныялык фестивалининъ халклар ара баргысы – Имаматдин Насими атындагы баргысынынъ лауреаты (Алма-Ата, 1993-нши йыл).

ЛЮБОВЬ УРАЗАЕВА,

Россия Журналистлер Союзынынъ агзасы.

Ногай районынынъ
Ленинаул яшавшысы,
Чернобыль АЭС баьле-казасынынъ
калдыкларын тайдыруьвда
йигитлерше катнаскан сыйлы
Бектемир Айнединович
Максумовка
70 яска толувы ман



Аяялы атамыз! Биз сени ак юректен сыйлы мерекенъ мен кутлаймыз. Сенинъ яшав эм ис йолынъ бизге – яркын коьрим.

Юз йыл яша, тилеймиз,

Картаймасын юрегинъ.

Бизим уьшин ярасык

Куьнде сенинъ юргенинъ.

Картлык тувыл кув шашлар,

Онынъ уьшин кыйналма.

Узак болсын оьмиринъ

Йылларынъды санама.

Кутлавшылар: балалары, уныклары,
куьев кедеси.

ГУЛЬФИРА БЕКМУРАТОВА

Куьзги ямгыр

Куьзги ямгыр себелейди токтавсыз,
Суьйим шагын туьсиреди эсима.
Сол шаklarдан юрегимде калды ыз
Эм сол затка сен куьнали, суьйгеним.
Ким себешши туьзелмеген яшавга,
Куьнлериме, ягызлыктан каранга.
Сенсиз оьткен языкларга, кысларга,
Ким себешши? Айт, яшавым, сен мага.
Айт, яшавым, неге бердинъ кыйынлык?
Суьрингенде, сен касыма келмединъ.
Суьйим бердинъ, душпанларды куьйдирип,
Тек неге сен наьсип мага бермединъ?
Куьзги ямгыр себелейди токтавсыз...
Авыртады яраланган юрегим.
Эске туьсти раскан бизим шагымыз,
Эске туьсти меним таза суьйимим.

Куьзги ямгыр себелейди токтавсыз...

Терекли-Мектеб Кадрия атындагы мектебининъ 10-ншы «б» класс окувшылары эм олардынъ класс етекшиси Марина Арслановна Межитова
Арсен Рашидович Менлиажиев
дуныядан тайганы ман байланыста онынъ ювыкларына эм кардаш-тувганларына каты кайгырувларын билдиредилер эм бассавлык йорайдылар.

«ШОЬЛ ТАВЫСЫ» (ГОЛОС СТЕПИ)



ТОКТАСТЫРУВШЫ:

Министерство цифрового развития, информации и печати

тел. 66-00-25.

по адресу: 367018, РД, г.Махачкала,
Проспект Насрудинова 1 а.

Яваплы секретарь Л.И.УРАЗАЕВА.

Газета зарегистрирована Управлением Федеральной службы по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций по Республике Дагестан
Регистрационный ПИ № ТУ05 – 00405 от 15 апреля 2019 г.
Авторы несут ответственность за достоверность представленных для публикации материалов.
Рукописи не рецензируются и не возвращаются.

Время печати: 14:30 ч.

Адрес редакции:
368850, Республика Дагестан, Ногайский район,
с.Терекли-Мектеб, ул.К.Маркса, 49
Газета «Голос степи».
Электронный адрес: golosstepi@etnomediadag.ru
Официальный сайт газеты - www.golosstepi.ru
Индекс издания: полугодовой – ПБ 430
ЗАКАЗ№ _____

Газета выходит 48 раз в год.
Тираж – 2040 экз.
Цена – 5 рублей 00 коп.
Реклама и объявления публикуются по договорным ценам.
Газета отпечатана в типографии ООО «Феникс-Пресс»
по адресу: 368430, Республика Дагестан, Шамильский район, с.Хебда, ул.Сураката Асиятилова, д.1.